

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Мариана Матеева Петрова

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Goran Kiprijanovski /Горан Киприяновски

Тема: "INSURANCE AND THE INSURANCE MARKET IN REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA AND REPUBLIC OF BULGARIA"

ЗАСТРАХОВАНЕТО И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИЯТ ПАЗАР В РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ И РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

научен ръководител проф. д-р Станислав Димитров.

1. Общо описание на представените материали

Становището е изготвено на основание на Заповед на Ректора на ВУЗФ проф. д.ю.н Борис Велчев. Представени са следните документи: Автореферат и дисертация за научна степен "доктор"; Резюмета на публикации; Съответствие с национални минимални изисквания; Автобиография.

В допълнение към дисертацията кандидатът представя 3 публикации.

Представените документи отговарят на изискванията и дават възможност за разглеждане и оценка на научните постижения на кандидата.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Предмет на докторската дисертация е да рокаже ролята на застрахователните институции и посредниците в извършването на застраховането, както и изследването на застрахователния пазар, неговата структура и размер в Република Северна Македония и Република България.

Изследователската цел е насочена към изучаване на застрахователния пазар и застрахователните дейности, насочени към споделяне или обединяване на риска и минимизиране на загубите в резултат на бъдещи рискове и несигурност.

Проучват се застрахователните пазари на Северна Република Македония и Република България, техните прилики, разлики и перспективи.

Акцентира се върху разработване на мерки за подобряване и насърчаване на функционирането на тези пазари чрез анализ на движенията в определен период от време на застрахователните пазари на Република Северна Македония и Република България.

Анализируют се два различни застрахователни пазара, единият от които се намира извън ЕС, а другият е в ЕС, както и да се определят ползите и слабостите от прилагането на застрахователния регламент на ЕС.

Основната изследователска теза е да докаже, че застраховането е най-ефективният инструмент за управление на риска, който може да защити хората и бизнеса от финансови рискове, произтичащи от различни непредвидени обстоятелства.

3. Познаване на проблема

Авторът е направил обширен, задълбочен и коректен анализ на различните проблеми, засегнати в работата, позволяващ правилни изводи. За подготовката на дисертацията авторът анализира 108 източника на английски език, статистически данни и изходни материали на централните органи и актове на ЕС.

4. Методика на изследването

С оглед на поставената цел на работата и проверка на възприетите изследователски хипотези са възприети следните методи на изследване:

- **исторически** –чрез прилагането на този метод възникването и развитието на застраховането като форма за защита и запазване на имуществото се определя исторически.
- **анализ на съдържанието** - чрез прилагането на този метод се анализират резултатите от прилагането на застраховането в Република Северна Македония и република България.
- **сравнителен метод** - с прилагането му се извършва сравнителна оценка на опита в откриването на функционирането на застраховането в Република Северна Македония и Република България.
- **статистически метод** – чрез прилагането на този метод се обработват какви са резултатите при прилагането на застраховането в Република Северна Македония и Република България
- **синтез** - с помощта на този метод се комбинират данните, получени с помощта на предишните методи.

Авторът представя резултатите от проведеното изследване и ги интерпретира правилно.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд обхваща 194 страници (178 без приложенията), библиографският списък се състои от 108 литературни единици на английски език.

Изследването има увод, три глави, заключение и библиография.

В първа глава докторанта доказва, че застраховането е важно в бизнеса, разглеждат се основните аспекти, понятийният апарат, характеристики, функции и риск в застраховането.

Във втора глава докторантът убедително представя застрахователните институции и посредници, както и тяхната роля на застрахователния пазар.

Трета глава е посветена на застрахователния пазар в Република Северна Македония и Република България, като докторантът умело анализира основните сегменти на застрахователния пазар в двете държави, силните и слаби страни и възможности за развитие; дава препоръки за прилагане на принципа на реципрочност и солидарност и изравняване и изравняване на рисковете при приемлива ниво в тези две страни.

Поради естеството на материята, която се разглежда в докторската дисертация, се изследва времевата материя в периода от 2000 г. до 2021 г., за да се определи прилагането на застраховането в Република Северна Македония и Република България.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В хода на научното изследване са установени следните **научни и практико-приложни приноси**:

1. Научно е доказано, че застраховката е правен инструмент, който може да се използва за избягване на възможните финансови последици от различни рискове и подчертаване, че застраховката представлява най-ефективният механизъм за компенсиране на щети, които могат да възникнат от нежелани събития.
2. Научно е потвърдено, че застраховането, като дейност, с прилагането на научни методи, дава възможност за откриване на възможни рискове, непредвидими, но вероятни, което води до обединяване на средствата на всички, които са изложени на една и съща опасност, за да понесат солидарно щетите, които ще настъпят само в някои от тях.
3. С научното изследване се идентифицира развитието на застрахователния пазар в Република Северна Македония и в Република България и дава препоръки за прилагане на принципа на реципрочност и солидарност и изравняване и изравняване на рисковете при приемлива ниво в тези две страни.
4. Доказва се, че застраховането е една от ключовите дейности, които идентифицират факторите, влияещи върху застрахователния пазар в Република Северна Македония и Република България чрез положителното въздействие на капиталовия растеж, намаляването на разходите, отвореността на търговията и финансовото развитие.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Резултатите от научните изследвания са отразени в 3 публикации, изготвени самостоятелно и публикувани в научно списание на ВУЗФ. Те свидетелстват за дългогодишния и задълбочен научен интерес на докторанта към проблематиката и за това, че изготвеният дисертационен труд е авторски труд.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Основавайки се на представените от кандидата документи по конкурса мога да направя обоснования извод, че **Горан Киприяновски** отговаря на минималните национални изисквания според чл. 26, ал. 2, 3 и 5 на ЗРАСРБ за придобиване на ОНС „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика.

10. Лично участие на докторанта

Представената дисертация на тема: "ЗАСТРАХОВАНЕТО И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИЯТ ПАЗАР В РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЈА" е резултат от научни изследвания и преследването на поставената цел и изследователските хипотези. Нямам основание за съмнения относно оригиналността на дисертационния труд и за личния принос на докторанта.

11. Автореферат

Авторефератът на английски е в обем от 47 страници и е изготвен съгласно изискванията на ЗРАС и ППЗРАС. Той е издържан в структурно отношение и коректно отразява логиката и последователността на дисертационния труд. Той демонстрира уменията на **Горан Киприяновски** да синтезира, за да представи своите най-съществени идеи и заключения.

12. Критични забележки

Критичните ми бележки към представения дисертационен труд на **Горан Киприяновски** са следните:

Необходимост от повече аргументация на доста изложени тези и постановки.

Подобен род научни изследвания предполага повече финансов и икономически анализ на данни, статистическа информация, сравнение и съпоставка, изводи, обобщения, модели и оригинални приноси в изследваната проблематика.

13. Лични впечатления

Не познавам лично докторанта. Нямаме съвместни публикации и разработки. Впечатленията ми са от дисертационния труд, автореферата и публикациите по дисертацията. Те показват добросъвестен учен с добра теоретична подготовка и доказана способност за независими изследвания.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам представяне на резултатите и в специализирани международни издания с ИФ/ИР, което ще позволи по-висока видимост на научните резултати и ще създаде условия за по-интензивна цитируемост.

Участието в международни научни конференции и преимуществено публикуване на английски език, ще доведе до по-голяма разпознаваемост в научните среди и популяризиране научните изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни и приложни резултати* и *отговаря на всички изисквания* на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че **Горан Киприяновски притежава** теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди ОНС „доктор“* на **Горан Киприяновски** в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“.

09.11.2024 г.

Член на НЖ:

проф.д-р Мариана Петрова